

FORUM

2002

TSJEKKISK-NORSK FORUM

č. 45, prosinec 2002

nr.45, desember 2002

Blíží se konec roku.....

Vážení členové Česko-Norského Fóra,

starý kalendářní rok se pomalu (nebo rychle pro nás po čtyřicítce) blíží ke konci. Stejně se blíží ke konci spolkový rok, který je posunutý do poloviny března, kdy se tradičně koná výroční schůze. Na výroční schůzi se mimo jiné volí noví členové výboru a předseda. Jistě již chápete, kam mířím. Ano, náš spolek potřebuje v novém volebním období pořádnou posilu. Jedná se celkem o 4 – 5 nových kandidátů včetně kandidáta na předsedu. Během letošního roku totiž odstoupily dvě členky výboru ze zdravotních a osobních důvodů (Eva Pettersen a Dagmar Michl). Do třetice všeho dobrého onemocněl Radek Doupovec a z toho důvodu požádal, aby byl zproštěn svých úkolů na dobu neurčitou. Jak víte, Radek byl po dobu 1,5 roku zodpovědný za grafickou úpravu a vydávání Věstníku. V březnu odstoupí Zdeněk Šebesta po šesti letech věrné činnosti ve výboru. Já jsem také oznámila volební komisi a výboru, že už nebudu mít možnost pokračovat v příštím volebním období. Nenajde-li volební komise společně s výborem vhodné kandidáty, bude situace pro Česko-Norské fórum kritická.

Proto vyzývám všechny, kteří mají zájem aby spolek nadále existoval, k pomoci. Je mezi vámi někdo, kdo by mohl převzít roli Radka Doupovce co se týče grafické úpravy a vydávání Věstníku? Najdeme ochotné členy výboru? Vyzývám zejména vás, mladší členy, abyste se přihlásili. Chopte se možnosti vytvořit spolek podle vašich představ. Naše "stará garda" už udělala své, a přestože se mezi ní ještě najde mnoho aktivních a obětavých členů, bez jejichž aktivní účasti bychom se neobešli, je teď na vás mladších, ať už věkem nebo duchem, abyste Fórum vedli tak, aby smysl nás všech pro společný zájem a cíl našel opět vhodný výraz a obsah.

Marie Hyll
předsedkyně

Pomoc po povodních v ČR

Jelikož z technických důvodů nevyšlo koncem léta zvláštní číslo Věstníku, kde měla být zveřejněna výzva o finanční pomoc po povodni v ČR, rozhodl výbor spolku přispět částkou NOK 2.500,- na krizové konto Jižních Čech, jedné z nejvíce postižených oblastí.

Finanční pomoc je však stále ještě aktuální a bude i v nejbližší budoucnosti. Pro ty, kteří se na nás obracejí a mají chuť přispět, otevřel výbor zvláštní konto v Nordea bank: 6215.05.76690 (adresa ČNF je vytištěna na zadní straně Věstníku). Nezapomeňte uvést jako poznámku při platbě, chcete-li, aby peníze šly na všeobecné krizové konto zřízené vládou ČR (přes velvyslanectví České republiky) nebo na krizové konto města Český Krumlov. Toto město se do dnešní doby dochovalo jako středověká stavebně historická památka, malebně se rozkládající v meandrech řeky Vltavy. Jeho jedinečnost vedla již v roce 1963 k vyhlášení Českého Krumlova městskou

památkovou rezervací, v roce 1992 Český Krumlov přijala světová organizace UNESCO na seznam památek světového významu. Tento unikátní urbanistický celek s více než 300 historickými stavbami utrpěl při potopě velké škody.

Výbor vám předem děkuje za příspěvky a bude vás podrobně informovat o výsledcích v roční zprávě.

Nakonec vám všem přeji příjemné prožití Vánoc a mnoho štěstí v novém roce.

Marie Hyll
předsedkyně

CZECH AIRLINES

TIMETABLE WINTER 2002/2003

non-stop

27 October 02-29 March 2003, Issued 01 October 2002

OSLO - PRAHA

FLIGHT	Departure on	OSLO	PRAGUE	TRAFFIC PERIOD
OK447	Mon	17:00	19:00	23 December 02 only
OK447		15:45	17:45	01 March - 29 March 03
OK449	Mon Tue Thu Fri	08:40	10:40	27 Oct 02 - 03 March 03
OK449	Mon Tue Wed Thu Fri	08:40	10:40	04 March - 29 March 03

REMARKS OK449/24DEC02 cancelled; OK447/23DEC02 operates instead.
OK449/26DEC02 cancelled

PRAHA - OSLO

FLIGHT	Departure on	PRAGUE	OSLO	TRAFFIC PERIOD
OK446	Mon	14:00	16:05	23 December 02 only
OK446		12:55	15:00	01 March - 29 March
OK448	Mon Wed Thu Sun	19:05	21:10	27 Oct - 03 March
OK448	Mon Tue Wed Thu Sun	19:05	21:10	04 March - 29 March

REMARKS OK448/23DEC02 cancelled; OK446/23DEC02 operates instead.
OK448/25DEC02 cancelled

Je vůbec slušné v Norsku psát o cestě do EU?

Přijetí do NATO bylo jednodušší, ČR vyznávala demokratické principy a byla-li ochotna změnit armádu a ji obklopující systém na funkční spolupráci v obraně (ostatně největší náklady nešly na zbraně, ale na to, co bylo třeba i pro civilní život, na infrastrukturu - dopravu a komunikace).

EU je jiná káva - unii musíme tvrdě prokázat, že český systém je kompatibilní s legislativou EU, a není-li, upravit jej ještě před vstupem nebo v přechodném období po vstupu. Aby systém ve shodě byl, znamenalo to změnit mnoho set zákonů. Popis procesu přibližování je na webu www.euroskop.cz, kde najdete i postoje ČR k oně třicítce kapitol, které bylo s EU projednat - počínaje čtyřmi hlavními svobodami (volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu) přes zemědělství či statistiku, kulturu a audiovizí nebo ochranu spotřebitele až po Schengenský systém, společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a finanční kontrolu. Konkrétní jednání s EU trvá čtyři roky; předcházet mu screening z EU, pokračující každoročním hodnocením kandidátů.

Vyjednávání není snadné - musíte třeba přesvědčit své zemědělce, že je týráním slepic, když nosnice mají malé klece (a oni vám tvrdí, že vajíčkům je jedno, zda slepice trpí nebo netrpí, prostě se dřív zabije a strčí se tam jiná, ale velké klece stojí peníze a budou dražší vejce). Ale stejně tak musíte přesvědčovat sociálnědemokratické ministry, aby předvolebně nepumpovali peníze do hutí ap. - proto jsme měli problémy s kapitolou o hospodářské soutěži, ačkoli jinak je český trh nejtotevřenějším trhem v Evropě!. Naopak EU musíte třeba přesvědčit, že Češi po otevření hranic nezaplaví Německo a Rakousko (ostatním nevadíme, ale tyto státy si vymohly sedmileté přechodné omezující období; jde o populistické vyhovění odborům a sudetským spolkům, ačkoli jsme mohli prokázat, že čeští gastarbeiteři doposud

nikdy nevyčerpali povolené limity; ostatně se nesplnily tytéž obavy při vstupu Španělů do EU - také oni tehdy dostali přechodné období, ale po vstupu do EU se víc Španělů vrátilo domů, do zlepšeného státu, než jich vyjelo). Největšími argumenty proti EU se pak stávají okrajové záležitosti, třeba to, že název "Rum" je slušné užívat jen pro nápoj, vyrobený z cukrové třtiny (takže skončíme u "Tuzemáku").

Technické normy a certifikaci umíme - ČR vyváží přes 80% exportu do zemí OECD a přes 70% do EU, čili výrobci už normy znají a plní.

Nelze vyjmenovávat všechny otázky, které nás čekaly, vnitropoliticky snad nejoblavější je zemědělství - EU nabízí jen omezené dotace, zatímco čeští zemědělci volají po dotacích stejných jako v EU, to ovšem dílem není možné (EU na to svojí vinou není finančně připravena), dílem by to bylo zhoubné i pro zemědělství - podržely by se nebo by vznikly nové deformace, podobné těm, kterých se chce sama EU zbavit, ale z politických důvodů (především Francie) se to zatím nepodařilo. Kdyby naši zemědělci dostávali vysoké subvence, mohlo by to být jako v Norsku, kde 2/3 příjmů zemědělců jdou z dotací (z Vašich daní), a zemědělci si tak třeba kupují 2x víc traktorů na farmu, než v sousedním Švédsku, ale v norských obchodech nenajdete sortiment potravin (natož ceny) jako v Evropě, protože bez ochrany nejsou drahé norské výrobky schopny konkurence. No nic, snad i čeští zemědělci pochopí, že je lepší dočasně méně než nic. Porovnáme-li přitom naše vyjednávání s jinými kandidátskými zeměmi, vzhledem k poměrně dobré výchozí pozici jsme si mohli dovolit trochu tvrdší taktiku.

Finálním problémem bude referendum o vstupu do evropské unie, které se má konat 15. a 16. června 2003. Průzkumy se pohybují kolem 50% pro a kolem 20% proti, ale jak se jedná konkrétněji a přicházejí negativa jako rum nebo příspěvky zemědělcům, roste počet

skeptiků. Referenda jsou nejistá - stačí pár dní před referendem vypustit nějakou zásadní kachnu, a výsledek může být proti všem očekáváním. Referendum o EU je o to horší, že politici přenášejí na lidi břímě rozhodnutí, jehož vlastně nejsou schopni - vždyť ani pro odborníky není snadné obsáhnout všechny klady a zápory vstupu, navíc řada z efektů je nesporně klíčových, ale přesto se vyčíslit nedají (například čistší obchodní prostředí). Hlavní české politické strany jsou pro EU, s největší dávkou skepse v ODS, ale i tam je znát určitý vývoj. Politici vědí, že není jiné rozumné volby, a že každý rok odkladu znamená další rozevírání nůžek mezi těmi, kdo jsou uvnitř a kdo mimo, je ale otázkou, zda se budou skutečně angažovat a zda jim lidé uvěří.

Co EU přinese - doufejme od 1.5.2004: otevřené hranice, volný pohyb zboží... atd. atd. Nesmírně důležitá je však systémová změna, totiž vyčištění předpisů a transparentnější obchodní i občanské prostředí, méně podvodů velkých i malých, větší dohled a kontrolu. Pokud jde o suverenitu, nejde o ztrátu, ale spíše o její změnu - vždyť i Norsko přejímá zákony EU, nemajíc možnost je ovlivnit, zatímco i malý člen EU má možnost řadu, a nebývá sám - vznikají různé koalice zemí, majících společný zájem ve věci ryb či oceli či... Moskvu/ RVHP a Brusel/EU co do suverenity a podílu na rozhodování mohou srovnávat jen nevědoucí nebo komunisté.

Vstup ČR do vyšší integrace, měnová unie - "EURO", bude možný nejdříve v roce 2007, ale pokud budou naše vlády rozhazovačné jako doposud (deficit rozpočtu), bude to o mnoho později.

Pozn. k možnosti hlasování občanů ČR ze zahraničí v referendu o EU: zákon je v jednání, mělo by být možné hlasovat s voličským průkazem v ČR (jako nedávné volby do Senátu) nebo se bude hlasovat v zahraničí (viz volby do PS Parlamentu; patrně ještě nebude korespondenční volba, která by byla tím nejrovnoprávnějším řešením - jen ta neznevýhodní určité

skupiny obyvatel, ale někteří politici jsou zklamáni malou účastí krajanů ve volbách a tak nechtějí za tuto variantu bojovat).

M. Tkadlec

BEZPLATNÁ TELEFONNÍ INFORMAČNÍ LINKA O EU v České republice

0800 200 200

Linka je
bezplatná pro
volání z území
ČR v pondělí -
pátek 09.00 - 20.00.

V provozu je od 1. října 2001 a je součástí plošných informačních projektů k informování široké veřejnosti o otázkách souvisejících s evropskou integrací.

Na základní a běžné otázky dostanete odpověď přímo, ve složitějších případech budete buď odkázáni na odborný zdroj, nebo se operátor sám pokusí odpověď najít a informuje v dalším telefonátu. Operátoři jsou většinou studenti vysokých škol, převážně právnického a ekonomického zaměření, kteří prošli příslušným zaškolením.

Quo vadis Norge? aneb výlevy a úlevy zlostného dědka

Článek je přepis původního rukopisného materiálu od našeho stálého přispěvatele, který těžce nesl několik redakčních úprav jednoho z jeho dřívějších článků. Tento text je proto autorem schválený.

Koncem sedmdesátých let jsem navštívil se svou ženou koncentrační tábor Mauthausen. Tisíce lidí ze všech koutů Evropy zde našlo poslední odpočinek po nelidské otročině v kamenolomu a týrání a mučení SS. Po válce vzdaly jednotlivé národy poslední poctu svým nešťastným krajanům ve formě uměleckých děl, poněvíc soch i nefigurativních reprezentačních desek – i Albánci tam mají důstojnou sochu v socialisticko-realistickém stylu. Hledali jsme mlčky nějaký dokument z norské strany. Nenašli. Když už jsme byli na odchodu, objevila Else čirou náhodou na zdi jedné ubikace malou zchátralou skříňku, ve které byl připíchnut kus papíru, na kterém bylo napsáno – přesný text si už nepamatuju, že tam zahynulo 293 norských vlastenců. Různé myšlenky se mi v té chvíli honily hlavou – ta nejneodbytnější byla, že národ, který se tímto způsobem loučí se svými mučedníky, nemá žádnou budoucnost.

Podobně se zachovali ke svým nejlepším a nejschopnějším lidem za války. Zmíním se zde jen o jednom případě – August Fleischer. Vynikající generál, který porazil Germány v severním Norsku. Byl uštván k sebevraždě pidimužiky v norské exilové vládě. Budiž objektivně přiznáno, že takové metody nejsou jen výsadou Norů. Vzpomeňme si jen na hilsneriádu a dobu bojů o Rukopisy. Tehdy byl Masaryk nejnenáviděnějším mužem v Království českém a to nejen v kruzích fanatických šovinistů, ale i v té nejširší české veřejnosti.

Po válce, zejména v posledních dvaceti letech, se norští politikové pletou do všech

mírových a "mírových" jednání všude ve světě. Jsou rádi viděni, protože mají peníze, které štědre rozhazují. Výsledky jsou často velmi problematické, ale to není důležité, hlavně, že se o nás mluví a že nás plácají po zádech. Vidím před sebou Jaglanda a Arafata jak se na letišti vedou do sebe zavěšení jako dva teplouši. Viděli jste někdy dva diplomaty staré školy v podobný posituře? Snad jo, ale to už museli bejt pěkně nadrátovaní!

V norských odborech byl zaměstnán jeden mladý muž. Přišel s originální myšlenkou vyrábět z rybích odpadků – od nepaměti kořisti racků – luxusní konzervy. Postavila se fabrika, nakoupily stroje, všechno bylo ale tak blbě naplánováno a zorganizováno, že za několik málo měsíců to zbankrotovalo a celý ten nápad choromyslné duše byl potichu pohřben. Aféra však byla nejlepším doporučením pro dotyčného pána na místo zastupujícího generálního sekretáře Spojených národů pro Blízký východ. Současně se stala jeho žena cestami opravdu klikatými vyslankyní v Izraeli. Z jejich iniciativy byla založena nadace, ze které Její Excellence dostala skoro milion korun. Čert ví za co. Následovala ostrá důtka z ministerstva, paní šla na normální dovolenou, vše utichlo a dnes po tom ani pes neštěkne.

Na ministerstvu spravedlnosti šoupala židli zas jiná paní. Její nejzamílovanější zábavou bylo házet klacky pod nohy nejlepšímu policejnímu prezidentovi, jakého kdy Oslo mělo. Zálusk na jeho místo byl očividný a kvalifikace adekvátní: správná stranická knížka a přátelství s paní ministryní. Místo samozřejmě dostala a hned se herostraticky proslavila svým prvním úředním činem. Vedla osobně štáru na jednu karbanickou hernu, kde se scházeli gauneři z celé Skandinávie, aby tam roztáčeli miliony. Vtrhla tam se svou kohortou, našla bohužel jen několik žen, které zametaly podlahu a čistily popelníky. Stalo se tak v jedenáct hodin **dopoledne!**

Policie v New Yorku změnila radikálně svůj pracovní postup a své metody. Krátce a dobře stala se všude viditelnou, stíhala každý, i sebemenší přestupek a v úzké spolupráci se soudy se provinilci odsuzovali v době co nejkratší. Výsledek byl ohromující. Během tří let klesla kriminalita o 50%, i počet vražd klesl o polovinu. Experti z celého světa se tam sjížděli, aby studovali tento potěšující fenomén. I naše odbornice se tam vypravila. Po svém návratu byla od novinářů dotázána, co na ni udělalo největší dojem. "Brutalita policie", zněla odpověď. Dnes je nejvyšším policajtem v Království norském.

V 16.století žil ve Švédsku velký státník a říšský kancléř Oxenstierna. Jeho syn, který byl jmenován vyslancem u anglického dvora, se obrátil na svého otce s pochybami, zda-li stačí na tak zodpovědné místo. Starý lišák ho uklidnil: "Hochu milý, kdybys jen věděl jací volové vládnou světem!"

Pamatujete se na cikánskou kopenickiádu? Tři cikáni přišli do bývalé Kreditkase s pytlíkem barevných, naprosto bezcenných kamínků. Nevěrný sluha jim vydal glejt a s tím glejtem a s velkým kufrem vstoupili do svatyně Národní banky kde jim byly vyplaceny 24 miliony v hotovosti. A ouřadové ani nezdvihli telefon, aby se zeptali, jak to vlastně je s tím glejtem. Před válkou, když cikáni projížděli řekou vesnicí, stáli všichni domkáři a sedláci ve vratech s bičem nebo lopatou v ruce, neb život jejich slepic v té chvíli visel na vlásku.

Kreditkase půjčila největšímu podvodníkovi v Norsku (Bach – pyramidespill) třicet milionů korun. Tento obnos nemůže žádat zpátky, protože se staly ve smlouvě určité formální právní chyby. Rozuměj tomu, kdo může. Mně to nějak smrdí něčím víc než monumentální blbostí.

Národní banka si postavila nový barák. Znal jsem povrchně majitele jedné maličké firmy, která si taky přihřála svou polívičku na té stavbě. Začal se sedmi zaměstnanci a skončil se 110. Jestli byli v práci nevěděl ani on ani kontrolní orgány – jestli tam nějaké vůbec fungovaly. Však taky stavba, která byla odhadnuta na jeden a půl miliardy stála ve skutečnosti čtyři – cena vskutku astronomická. Hned po skončení svého angažmá pan podnikatel se svou nabubřelou firmou zbankrotoval a měsíc potom koupil za rekordní sumu 14 milionů klusáckou kobyly. Velký terno s ní neudělal, myslím že za tři roky z ní byly už jen koňské burty.

Přibližně v té době spojili Dánové a Švédové své země mostem přes moře v délce 20ti kilometrů – technický zázrak minulého století. Původní rozpočet zněl na 19 miliard. V den slavnostního otevření jim zbylo v kase ještě 170 milionů. Tomu se říká zodpovědná kalkulace. U Hammerfestu bude vybudováno nové těžiště nafty. Ještě se nezvedla motyka a už překročili rozpočet o tři miliardy, protože se lajdácky propočítalo množství a cena ocele.

Před několika málo lety byla v Bergenu postavena nová věznice – co to ale říkám – pěťhvězdičkový hotel, každý gauner tam má vlastní suitu. Poměr mezi vězni a dozorcím a pomocným personálem je 1 ku 1. V Karibském moři křižují luxusní lodě s náročnými turisty. Poměr mezi nimi a posádkou s obsluhujícím personálem je 3 ku 1, všimněte si tři turisti na jednoho posluhu.

Norské státní dráhy se před lety těšily znamenité pověsti – i v zahraničí – pro svůj korpsgeist a dokonalý servis. Na všech úsecích byly obsazeny praktiky, kteří tam často začali od píky a tuto instituci pak znali skrz naskrz. Najednou se situace změnila. Byli hromadně přijímáni novopečení brojleři z BI a Vysoké obchodní. Ti neměli ani špetku šajnu jak to

v této organizaci chodí, ale ve všem měli rozhodující slovo. A skandály začaly. A jaké! Nakoupily se nové lokomotivy za stovky milionů a ty dodnes stojí nečinně v dílnách v Trondheimu. V zimě nejezdí, protože padá sníh a je jim zima, v létě zas svítí moc sluníčko a je jim moc teplo – doslova řečeno. Jen mě zarazí, že ty lokomotivy byly objednány u staré tradiční německé firmy s vynikající pověstí – Siemens. Že by už i tito novodobí Němci stáli za hovno? Ty samé problémy mají v Oslo nové italské tramvaje, které navíc dělají ještě pekelný randál. Nikdo nemá zodpovědnost, všichni se skrývají za anonymními utvalgy.

Na našem poschodí bydlela tři roky jedna Somálka. Měla tři malé děti, každý s jiným šamstrem. K dispozici měla pět kočárků, zbrusu nových, jenom ty nejdražší modely – žádná Lada, jen Rolls-Royce a Ferrari. Její jedinou povinností bylo jednou za měsíc umejt chodbu – práce tak na 20 minut. Nikdo nikdy ji při tomto úkonu neviděl. Měla velký, pěkný dvoupokojový byt. To všechno bylo málo, vydupala si větší a zmizela z domu. A zaplat' Pánbů za to!

Vy zlostný, malicherný dědo, vy jste ale smålig. Tady jste měl jedinečnou možnost k multikulturnímu soužití. Ne, děkuju, na takové soužití s odpuštěním seru.

No budiž, tak se na to podívejme tak trochu z globálního hlediska. Každým rokem vzrůstá počet obyvatelstva na Zemi o 90 až 100 milionů. O to se starají především muslimové. Zdá se, že v této věci pracují v akordu ve dne v noci. Jeden profesor z Vysoké školy zemědělské sice vybadal, že Země uživí 15 miliard lidí, ale takoví vědátoři se mají hned strkat do blázinců. Největším životním úkolem muslimských žen je přivést co nejvíce dětí na svět. Každý z nás má před sebou ten visuální obrázek z oselských ulic: kočárek ve kterém leží nemluvně, odrostlejší dítě sedí vepředu, třetí se drží kočárku a

panička je zas s nadutým břichem. V pozadí září maják sociálu a média jásají jak národ roste. Ptám se, který národ? Tito noví krajané se totiž nikdy nedají integrovat do norské společnosti. Značná část se jich vyškolí na znalce norských sociálních zákonů, což jim umožní vycucávat sociál líp než čmelák pampelišku.

Vlny ilegálních asylantů se derou do západní Evropy jedna za druhou a drtví většina přichází z muslimských zemí. Minulý rok jich přišlo do Norska přibližně 20.000. Šest tisíc jich tu zůstane z t.z.v. humanitárních důvodů, třináct tisíc na základě spojení s rodinou a tisíc možná, říkám možná, se po dlouhých cirátech pošle domů. “Spojení s rodinou” je trojanský kuň gigantických rozměrů, je to nestydatý podfuk norských politiků a byrokratů na norském lidu. Před léty prohlásila ministryně sociální péče, že naši noví krajané je to největší bohatství jakého se nám dostalo, větší než naftová ložiska. Voni prej budou o nás pečovat až zestárneme. Jo, už mistr Jan si ulevil: “Sancta simplicitas!” vida stařenku jak přikládá své polínko na jeho hranici v Kostnici. Stařenka to jistě myslela dobře se světem a s Pánem Bohem, ale výsledkem v poslední konsekvenci byla třicetiletá válka a skoro úplné zničení Evropy.

A to jsou právě ti naivní idealisté, ti bojovníci za mír a podobné existence, kteří přivádějí svět na pokraj katastrofy. Tragickým příkladem je F.D.Roosevelt. Velká osobnost, v třicátých letech zachránil Ameriku svým geniálním New Dealem, vyhrál válku, ale prohrál mír, protože trpěl fixní ideou, že přeškolí Unclea Joeho na přesvědčeného demokrata. Ta nešťastná myšlenka přivedla pak svět do studené války.

Pokračování příště...

Josef Pivokonský

Reisebrev fra Tsjekkia

En av våre medlemmer gjorde oss oppmerksom på en interessant beretning fra en reise i Tsjekkia. Jomar Hønsi som forfattet dette reisebrevet har gitt oss tillatelse til å publisere deler av fortellingen i vårt nyhetsbrev. Full tekst (og mye mer) finnes på følgende internet adresse
http://home.online.no/~jomar-h/travel/letters_n.html

23/7 Praha

Ferda går til gravplassen der Franz Kafka ligg. Eg har lese "Proessen" og "Forvandlinga" utan å skjønna anna enn at forfattern var ekspert på å formidla angst og pessimisme. Begge bøkene startar ille og blir verre og verre. Ikkje eit snev av humor eller optimisme. Ein VEIT det går gale både med Josef K og stakkars Gregor Samsa som ein morgon vaknar omskapt til eit digert insekt (*ein riesiges Ungeziefer*). Forfattern hadde angst for alt, historia om livet hans fann eg meir interessant enn bøkene. I Dagbladet las eg ein gong at Kafka var kåra til århundrets forfattar avdi han var den som best beskreib "århundrets metafysiske tomhet". Tenk, det! Eg er ein smålåten kar, men skal for ein gongs skuld bruka ropert: **Drit i Kafka og nyt livet!** Ein viss Kafka-industri fins i Praha, men han er ikkje så kommers som f.eks Mozart i Salzburg.

Gravplassen i seg sjølv er **ikkje** morosam, fliret forsvinn når ein ser dei mange dødsdatoane frå perioden 1942-1945. Praha var før 1939 ein fleir-kulturell by der tsjekkisk og tysk-talande (m.a mange jødar) levde i relativ harmoni. Både under det austerriske styret før 1918 og i det demokratiske Tsjekkoslovakia (1918-1938) vart minoritetar respekterte. Nazi-barbariet gjorde slutt på toleransen. Etter krigen vart dei tysk-talande (Sudet-tyskarar) som budde i Tsjekkoslovakia før 1945 hardhendt utviste (med godkjenning frå dei allierte). Berre dei som kunne "bevise" aktiv motstand mot nazismen fekk lov å bli. Jødane fekk som kjent ein langt verre lagnad.

Eg traska mot sentrum gjennom Žižkov, ein heller jordnær arbeidar-bydel. Žižkov skal visstnok vera litt skummel. Det bur ein del sigøyningar der så kva kan ein venta? Ser ei gate der dei dominerar. Det verste eg personleg har vore ute for med sigøyningar er at kvinnfolka gaular så dei kan skremma ein kvit mann til skogs. Andre irritasjonar er muskarar som knekkjer matlysta til ein stakkar på restaurant. Dette var spesielt ille i Ungarn. I dei tilfelle i livet eg har vorte **fråstolen** ting, har det stort sett vore min eigen fortreftelege rase som har vore på ferde (i Vik, Bergen, Kongsberg og Liverpool).

Žižkov er ein bydel frå førre århundre, mørke leigegardar, "hospody" (enkle kneiper), småbutikkar, dopa ungdomar og eit par "pánské kluby" (herreklubbar). Det er eit heilt anna prisnivå her enn i sentrum, ein kan eta og drikka godt til under 40 kroner. Ein del ryggsekk-turistar har funne vegen hit og bydelen har nokre hotell. Eg trivst godt på desse jordnære pubane. Det vert fleire øl, godt susen driv eg mot sentrum for å ta metroen tilbake til heimen.

24 - 26.7. Kutná Hora

Flyttar over til eit billeg herberge (Turistická ubytovna). Ein må spara der ein kan ettersom aksjekursane rasar og det økonomiske armslaget minkar. Får att same rommet eg hadde her i 1992. Reint og luktfritt er det langt frå men til 40 kroner natta må ein ta det som det kjem. Korleis folk kan grisa så fælt er over mi fatteevne. Dette minner om studentkjøkenet vårt i Newcastle i hine harde dagar.

Trygt er det i alle fall her, INGEN kan koma inn gjennom vindauga. Går ein tur i utkantane av byen, forbi bryggeriet (stengt for publikum) og stadion. Det siste er ikkje rare greiene, men reklame er der, m.a. for ein "herreklubb". Tenkja seg til bordellreklame på Fosshaugane? I dag kjem eg dessutan godt i gang med skrivinga. Held hus på turist-kontoret.

Er innom den flotte "Dačický pivnice". Serveringsdama kjenner meg att som *utlendingen som kan tsjekkisk*. Likevel er språkbarrieren problematisk. Hola i ordforrådet er enorme og trening har det vorte dårleg med dei siste ti åra. Det praktiske går likevel greitt og eg hugsar meir og meir etterkvart. Kunne hatt lyst å gå på språk-kurs her, men måtte i så fall droppa reisa til Nord-Norge.

Får sett meg om i Kutná Hora, ein UNESCO-verna by. Byen vart rik på sølv og dette ser ein att i dei mange historiske byggverka. "Chrám Svaté Barbory" (St. Barbara katedralen) er den mest kjende av desse. *Eit av mine tidlegare reisefylgje omtala den heller respektlaust som Santa-Oppblåsbare-Barbara!* Som andre tsjekkiske byar har Kutná Hora vorte fint pussa opp dei siste tolv åra, men enno er mange bygningar forfalne. Kutná Hora er ein av mine favoritt-småbyar på kloden, men dette er fyrste gong eg har vore her utover eit døgn.

Eg skriv dette frå "Marlboro County". Kutná Hora hadde den største tobakksfabrikken i Europa (og har det kanskje enno). Den er no eigd av Philip Morris (som eig vårt eige Freia og bryggerigiganten Miller i USA). Philip Morris gjorde for eit år sidan tidenes PR-sjølvmål. Dei gjekk ut med utsagn om at dei sparde den tsjekkiske stat for mykje pengar avdi folk døydde tidlegare gjennom bruk av produkta deira. Dette er eit firma som har brukt millionar på rettsaker for å **tilbakevisa** at røyking er skadeleg!!

Tek ein tur tilbake på "Dačický" i staden, eg likar meg betre og betre på denne puben. Skriv, grublar og ser på folk. Her kan ein betrakta hockey-sveisar, subbete bartar, hestehalar og diverse utslag av forsoffenskap (det er fredag og mykje folk). Stemninga er god, det er ingen tegn til aggresjon. Tsjekkiske pubar har ofte ingen musikk, folk drikk, et og pratar. Det lokale "Dačický" ølet skummar så det er ein fryd og smakar like så. Eg seier til serveringsdama "vypadá dobře" (det ser bra ut) og meiner ølet. Ho blir så takknemleg at eg lurar på om eg ved grammatikalsk rot har sagt "De ser bra ut (frøken)". Uansett, begge deler er sant så eg har mitt på det tørre.

Frukost på Piazza Navona er vorte standard. Veret er vorte varmare og byen tek seg flott ut. Ein betre stad å eta på enn eit tsjekkisk "náměstí" (byborg) skal ein leita lenge etter. "Palackého náměstí" er brulagd, hallar litt, er omgitt av pastelfarga hus, nokre med bogegangar. Ein blir reint oppstemt og prisar sitt privilegerte tilvære medan ein drikk sin "Presso" (espresso).

Eg er vorten fast inventar på turist-kontoret (der dette blir skrive). Det er moro å vera fluge på veggen, høyra kor hjelpelause me turistar kan vera utafør våre vande omgivnader. Det er påfallande kor mange UNGE som kjem til Kutná Hora. Mange er amerikanske (og tilsvarande hjelplause) men og ein del tyske, britiske, hollandske, belgiske og danske ferdafolk stikk innom. Til trass for ein del turisme finn ein fort roa i Kutná Hora. Nesten heile gamlebyen er bilfri.

I dag går eg inn i St.Barbara katedralen. Den er imponerande, eit telt-likande tak som berre finst ein anna stad (Louny). Inni er den mindre dandert ein dei fleste andre katolske kyrkjer, men det som finst er dimensjonar over. Får påpakning for å ta bilete men slepp utvisning eller bot.

Det vert to turar på "Dačický" i dag, skjenkestaden kjem sikkert på ei framtidig personleg liste over tidenes kneiper. I hagen slepp ein fugl ei drit-klyse ned rett ved sida av ølet mitt. Eg fekk sjølv ein skvett, lurde på om det regna frå klår

himmel. Ved langborda kjem ein lett i prat med folk. I fyrste tilfellet er det med tsjekkarar som har budd i Sør-Afrika, men kom tilbake hit for 10 år sidan. Eg får ikkje lov å betala for meg! Seinare deler eg bord me ein lystig politi-mann med si noko meir tilbakehaldne frue. Ein kan "kose ræven av seg" her (som det heiter i ein viktig by i den vestlege delen av fedrelandet).

Akkurat dette er noko eg likar best med Tsjekkia. Sitja på puben der den halv-gretne ytre maska forsvinn og ein kjem innpå folk. Er **det** gjort blir ein fort teken inn i varmen. Har ved mange anledningar blitt invitert på fest, av og til heim til folk. Skandinavane er velsedde, dette merkar ein fort. Hugsar godt ei gammal dame som vart overlukkeleg då ho høyrde eg var norsk. Før ein får forklart seg blir ein naturleg nok ofte teken for tyskar, dette er klart ugunstig. Grunna sitt tarzan-tsjekkisk, kan ein bli halden for polakk eller tvilsam eks-okkupant austfrå. Dette er ikkje til utlendingens fordel. Polen (og Ungarn) var med på Nazi-Tyskland sine overgrep mot landet i 1938-39. Ved Sovjet-invasjonen i 1968 var óg dei mindre naboane innblanda. Gode naboar har Tsjekkia (og Slovakia) sjeldan vore velsigna med.

Den beste grannen i dag er nok Slovakia som dei skilde seg frå i 1993. Fleirtalet i landa var imot brotet, men leiande politikarar i begge landa fekk oppsplittinga gjennomført (Václav Klaus og Vladimír Mečiar). Hovudgrunnen var at valga i 1992 førde til høgre-dreining i Tsjekkia og venstrevri i Slovakia og dermed kollisjon (ei svært forenkla framstilling). At brotet skjedde utan vald var inga overrasking. Etter 1648 har historia om dei tsjekkiske landa (Bøhmen og Mähren) vore lite prega av vald (unnateke den etniske rensinga av Sudet-tyskarane i 1945). Tsjekkia og Slovakia var fyrst ute med å *anerkjenna kvarandre* (1.januar 1993). Norge-Sverige anno 1905 er vel det næraste ein kan koma ei liknande sivilisert skilsmisse.

Sundag 28/7, Kutná Hora

No har eg vore to dagar "for lenge" her, men kva skal ein hasta vekk frå ein slik stad etter ? Eg held på å gro fast no. Himmelen er skyfri og eg tek fotorunde (blir visst aldri ferdig). Droppar skrivinga og går til Malešov, 7 km unna. Det er drygt i varmen, og landsbyen har ikkje allverda å visa fram. Postkontor, kyrkje, butikk og restaurant. Folk seier "Dobrý den" (god dag) til den framande, men på restauranten stirer dei som om eg skulle vore frå ein anna planet.

På stasjonen har dei utedo av tre, eg fekk ei nostalgibylgje over meg, dette er som i barndomen i Vik. Eg kan fortelja ulikt om utedoane rundt om på gardane heime, men skal spare lesaren for dette i tilfelle han akkurat skal til å innta eit betre måltid.

Toget tilbake er El vogn (med innebygd lokomotiv) og det tek 17 minutt, det tok berre ein god time å gå! Jernbanene i Tsjekkia er gamaldagse, spesielt lokaltoga er utruleg seine. Likevel, dei er punktlege og ein kan ta tog til dei forunderlegaste avkrokar. Folk brukar toga og bussane ettersom prisforholdet offentleg/privat transport er eit heilt anna enn i vest. Dette gode utvalget av transport gjer det enkelt å vera biluavhengig turist. Transport-

systemet er ein av dei gode tinga kommunist-styret etterlet seg. Prisen er litt over Kč 1 kilometeren. Kongsberg-Oslo ville bli omtrent 25 norske kroner (kvar veg).

På turist-kontoret høyrer eg trønderske stemmer. Det blir spurt: "Husker du (Web-)adressa til Adresseavisa?". "Nei", er svaret. "Ikkje eg heller", skyt eg inn. Dermed kjem me i prat og finn tonen med ein gong. Liv og Alf frå Lensvik er på biltur til Tsjekkia, me avtalar å ta ein øl på "Dačický" seinare i kveld. Like etter treffer eg for fyrste gong i livet ein Færøying. Han forstår dialekten min utan vidare (men ikkje omvendt). Et pizza på Piazza Navona (god pizza, men dyrt etter lokale forhold). Smuglyttar til (og ser på) andre turistar.

Etterpå sovnar eg som ein stein, vaknar berre av at Alf sender SMS og har funne tida inne for øl. Som sagt så gjort, me tek eit glas på terrassen på hotellet deira (Medínek). Dette er Kutná Hora 14 graders pivo og kraftige saker. På Medínek har eg drukke øl med *alle* dei eg opp gjennom åra har drege med meg hit (ni lukklege sjeler). Ved **eitt** tilfelle, i juni 1998, var halv-literen her kanskje tidenes øl-oppleving. Reisefylgjet utbraut: "Ååå Guuuud så godt!". Hugsar at me mora oss over to engelske homoar som drakk **vin** og konverserte lågmælt og danna som berre mine tidlegare landsmenn kan. Nok om det, me tek ein tur til St.Barbara der det for anledninga blir førebudd reklame-film (for ost).

Endeleg trekkjer me inn på "Dačický pivnice", eit paradís i Bøhmen. Restauranten er rikt dekorert med tildels makabre scener. I gamle dagar kunne det gå hardt for seg. Grunnen til at eg ikkje har oppdaga "Dačický" tidlegare er at den har vore stengd i mange år for opp-pussing. Me gyv laus på godsakane. Liv bestiller ein 14 graders øl og servitrisa stussar over det sterke avsparket (men så har ho sikkert aldri vore i Trøndelag). Underteikna

doserer litt om **Becherovka** (krydderlikør frå Karlovy Vary) og slivovice. Det siste (plommesprit) er kjent nok for dei som har vore i slaviske land (Alf kjenner det frå Kroatia). Begge blir utprøvd: Slivovice (50%) får tommelen ned, medan Becherovka haustar lovord.

Stemminga er god og drikkelappen blir fylt av strekar. Det er sjeldan ein så fort kjem så godt over eins med vilt framande.

Severingsdama snakkar godt engelsk, men har alle desse kveldane late meg rota i veg på tsjekkisk. Det er akkurat det eg vil, så ho må ha antenner av ein anna verden. No når engelsk er språket blir det lettare. "I like you", seier ho til meg, "I like you too", svarar eg og blir paff. Litt seinare kjem Alf med langt sterkare krut: "you are a beautiful woman". Eg seier meg einig, men som ein beskjeden og lite ordhag sogning får eg meg ikkje til å sei slikt til (nesten) framande før eg har sett til livs minst åtte pivo og to slivovice.

Eg får **ikkje** betala for meg og maken til generøs tipsing har eg ikkje sett! Dette var ein flott kveld. De (Alf og Liv) kjem kanskje til å lesa dette og de toler vel velfortent skryt ?

Blir liggjande vaken ei stund og grubla. Lurer på om eit tog har gått frå meg... Veit ikkje kva jenta heiter, men ho er svært oppegående, så flott å sjå på at ein fell i stavar og dessutan hyggelegare enn mange av sine lands-syster. Sjølv sagt kan det vera at ein er innbilsk. Eg nærmar meg trass alt overgangsalderen (eller er der kanskje allereie). Sler meg til ro med at tog kjem og går heile tida. Dessutan driv eg med *reising* for tida, romantiske forviklingar kan føra til at eg mistar fokus.

© 2002 Jomar Hønsi

ISSN 0803-7213

Dette er et tidsskrift for TSJEKKISK-NORSK FORUM

Ansvarlig for dette nummer var Karel Babčický

Foreningens adresse: POSTBOKS 48, 3421 LIERSKOGEN

Medlemskontingent: hovedmedlem kr. 150,-, familiemedlem kr. 100,-

Telefon: 66 98 78 85, telefaks: 66 90 30 74, bankgiro: 6241.06.04650